

Tor Hernes

An abstract, fluid, wavy pattern in various shades of blue, resembling liquid or smoke, filling the upper half of the cover.

ORGANISERING

i en verden i bevegelse

CAPPELEN DAMM
AKADEMISK

Innhold

Takk	5
Forord	6
Bokens struktur og bruk	15
Del 1	
INTRODUKSJON - ORGANISERING OG ORGANISASJONER	17
Kapittel 1	
Prosesser og aktører	19
Kapittel 2	
Bokens filosofiske utgangspunkt	24
Hva har dette med filosofi å gjøre?	24
Prosessperspektivet som filosofisk utgangspunkt	26
Del 2	
ORGANISERING GJENNOM MENINGSSKAPING OG MENINGSLEDELSE	33
Kapittel 3	
Meningsskaping	35
Innledning	35
Meningsskapelsens elementer	38
Narrativ.....	41
Handling og samhandling	47
Samhandlingsmønstre.....	50
Tilslutning.....	52

Kapittel 4

Meningsledelse 57

Innledning 57

Lederskap 60

Materialitet 64

Fortellinger 69

Innramming i en verden i bevegelse..... 74

Meningsledelse som innramming og overløp 79

Del 3

**ORGANISERING OG PERSPEKTIVER PÅ LEDELSE
OG ORGANISASJON** 87

Kapittel 5

Lederskap 89

Former for lederskap 89

Lederskap, meningsskaping og prosess 96

Kapittel 6

Makt 100

Maktbegrepet 100

Makt som prosess 102

Organisering, meningsskaping og makt 103

Kapittel 7

Strategi 106

Historikk 106

Prosess og strategi 108

Organisering, meningsskaping og strategi..... 111

Kapittel 8

Innovasjon 114

Diffusjonsperspektivet 114

Prosess og innovasjon..... 118

Organisering, meningsskaping og innovasjon..... 120

Kapittel 9	
Etikk og bæredyktighet	122
Historikk	122
Organisering og kriser	124
Etikk som prosess	125
Kapittel 10	
Organisasjonskultur og identitet	128
Organisasjonskultur	128
Organisasjonsidentitet	132
Kultur, identitet og tid	135
Kapittel 11	
Organisatorisk læring og rutiner	140
To måter å forstå organisatorisk læring på	140
Læring og rutiner	142
Organisering, meningsskaping og organisatorisk læring	144
Kapittel 12	
Organisasjonsformer	148
Historikk og dagens organisasjonsformer	148
Organisasjonsform, organisering og prosess	155
Kapittel 13	
Teknologi og praksis	159
Historikk	159
Teknologi, aktører og nettverk – et prosessperspektiv	161
Praksis og teknologi.....	163
Organisering, meningsskaping, praksis og teknologi.....	164
Kapittel 14	
Institusjoner og institusjonalisering	166
Historikk	166
Ny-institusjonalismen.....	168
Institusjonelle logikker	170
Institusjoner, organisering og meningsskaping.....	171

Del 4

HVORDAN STUDERE OG ANALYSERE ORGANISERING 173

Kapittel 15

Teorier og teoretiske rammeverk 175

Kapittel 16

Å studere og analysere organisering 185

Getting the feel 186

Intervjuer 187

Forventningsavklaringer 188

Analyse 189

Når har du nok data? 190

Kapittel 17

Å skrive oppgaver 191

Tittel 192

Sammendrag - oppgavens buljongterning 192

Forskningsspørsmål, funn og argument 193

Kildebruk og -kritikk 194

Metodebeskrivelse 195

Hvordan oppgaven kan bygges opp rundt nivåer av spørsmål 197

Kapittel 18

Pragmatismen og tre andre filosofiske perspektiver 200

Utdypingstekster 209

Litteratur 245

Register 255

Figurer

Figur 1	Rhizomet – en metafor for organisering	30
Figur 2	Elementene i meningsskapingprosessen.....	40
Figur 3	Innramming og meningsskaping.....	59
Figur 4	Lederskap og meningsskaping.....	60
Figur 5	Materialitet og meningsskaping.....	64
Figur 6	Fortellinger og meningsskaping.....	69
Figur 7	Narrativ som linjer og punkter.....	72
Figur 8	Meningsledelse	78
Figur 9	Kontinuum for lederadferd	93
Figur 10	Transaksjonelt versus transformativt lederskap	95
Figur 11	Fremvoksende og bevisst (deliberate) strategi.....	110
Figur 12	Innovasjonsprosessen	116
Figur 13	Latours (1999) oversettingssykluser	120
Figur 14	Novo Nordisk identitetspåstander	135
Figur 15	Organisatorisk identitetsdynamikk	137
Figur 16	Meningsskaping og læring	145
Figur 17	Meningsskaping, læring og ominnramming	147
Figur 18	Mintzbergs strukturkomponenter	152
Figur 19	Skjematisk modell for tilbud og etterspørsel	176
Figur 20	Maslows behovspyramide.....	178
Figur 21	Kontinuum av predikerende versus forklarende teorier.....	179
Figur 22	Kontinuum av teorier og teoretiske rammeverk.....	179
Figur 23	Konseptuelle rammeverk	181
Figur 24	Abduktiv tilnærming.....	182
Figur 25	Nivåer av forsknings spørsmål i oppgaver	198

Utdypingstekster

Utdypingstekst 1	Prosessfilosofi	209
Utdypingstekst 2	Metaforer	212
Utdypingstekst 3	Kontinuitet og forandring.....	213
Utdypingstekst 4	Meningsskaping	217
Utdypingstekst 5	Narrativ	221
Utdypingstekst 6	Samhandling.....	223
Utdypingstekst 7	Tilslutning	225
Utdypingstekst 8	Grenseobjekter	228
Utdypingstekst 9	Innramming og overløp	231
Utdypingstekst 10	Tid og organisering	233
Utdypingstekst 11	Rasjonalitet og strategi.....	235
Utdypingstekst 12	Performativitet.....	238
Utdypingstekst 13	Det lokale versus helheten	241

Bokens struktur og bruk

Boken er delt inn i fire hoveddeler.

Del 1 introduserer temaet organisering og hva som er noe av grunntenkningen rundt temaet. Vi introduserer prosessperspektivet og teoriene bak det. For å anskueliggjøre prosessperspektivet tar vi i bruk metaforen om rhizomet, som viser hvordan prosesser er samtidig både stabiliserende og under forandring.

Del 2 presenterer en modell for organisering og meningsskapning. Organisering gjennom meningskapning består av to hoveddeler. Det ene er selve meningskapingsprosessen i grupper og organisasjoner. Vi bringer her inn ideen om narrativ, som er en «større fortelling» om det som gruppens arbeid handler om, som tar for seg hva det siktes mot, hva som er viktig for å nå det man sikter mot og hvordan dette forandrer seg over tid. Den andre hoveddelen i organisering er det som kalles innramming. Det er de midler som ledere kan ta i bruk for å påvirke meningskapingsprosessen. Mens innramming finnes i mange forskjellige former, fokuserer vi på tre hovedkategorier, som vi kaller lederskap, historier og materialitet. Disse tre hovedkategoriene inngår i det som vi kaller meningsledelse. I del 2 tar vi også for oss forandring i forhold til meningsledelse, hvor vi diskuterer hvordan forsøk på meningsledelse kan føre til utilsiktede konsekvenser.

Del 3 knytter organisering opp mot utvalgte organisasjonsteoretiske begreper, som for eksempel læring, etikk, endring, strategi, makt, kultur og identitet. Sentrale organisasjonsteoretiske arbeider blir presentert, og det blir vist hvordan organiseringsprosesser kan knyttes an til mer overgripende begreper. Mens en rekke lærebøker, som for eksempel av Clegg mfl. (2008), Hatch (2012), Jacobsen og Thorsvik (2013) og Eriksson-Zetterquist mfl. (2014), gir grundige beskrivelser av organisasjonsteoretiske perspektiver, nærmer vi oss organisasjonsteoretiske

perspektiver fra aktørenes handlingsverden. Sagt med andre ord, vi undersøker organisasjonsteoretiske perspektiver «fra undersiden», fra der hvor de møter den virkelige verden. Vi vil ta for oss utvalgte deler av diverse organisasjonsteoretiske perspektiver, og spesielt de deler det gir mest mening å diskutere i forbindelse med meningsskapning og organisering. Vi vil derfor arbeide med et selektivt utsnitt av perspektiver.

Del 4 omhandler hvordan organiseringsprosesser kan studeres og analyseres. Her vektlegges det hvordan man kan skrive oppgaver med utgangspunkt i boken. Bokens klare pedagogiske ambisjon er at studentene skal kunne skrive praksisrettede oppgaver relatert til den. Dette er særlig relevant med tanke på den generelle praksisdreining som finner sted i faget, og som gjør at gapet mellom teori og praksis etter hvert kan bli mindre hemmende for interessant, utfordrende og yrkesrelevant undervisning.

Boken er ment som hjelpemiddel til så vel studenter i høyere utdanning som praktikere i videreutdanning. Den kan være en hovedbok for et studium i ledelse og organisasjon eller være et supplement til annen litteratur. Den kan også virke som et «nav» i en samling artikler innenfor temaer som ledelse, innovasjon, teknologi eller organisasjon. Boken er først og fremst designet til å være lett å navigere i. Den består av en hovedtekst som er selve basisteksten. De som vil lese den hurtig for å få med seg hovedpoengene, kan velge å holde seg bare til basisteksten. I tillegg er det andre deler i forskjellige fargebokser som er mer spesialiserte. For eksempel finnes det «utdypingstekster» for de som vil tilegne seg en dypere forståelse av stoffet.